

8. Napirendi pont:

Előterjesztés a „Berekfürdői Redemptios Emlékpark” települési értéktárba történő felvételére.

ELŐTERJESZTÉS „Berekfürdői Redemptios Emlékpark” települési értéktárba történő felvételére

Tisztelt Képviselő-testület!

A Települési Értéktár Bizottság javaslatot tett „Berekfürdői Redemptios Emlékpark” települési értéktárba való felvételére. A javaslat az előterjesztés mellékletét képezi.

A Képviselő-testület a beérkezett javaslatok alapján a Települési Értéktárba eddig az alábbi értékeket vette fel:

- Bereki gyógyvíz (9/2015.(I.27.) önkormányzati határozat),
- Berekfürdői fátýolúveg (9/2015.(I.27.) önkormányzati határozat),
- Kunsági himzés (9/2015.(I.27.) önkormányzati határozat),
- Bereki kunhalmok (9/2015.(I.27.) önkormányzati határozat),
- Bélyeges téglák gyűjteménye (9/2015.(I.27.) önkormányzati határozat),
- Karcagi birkapörkölt (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Korcsmáros Levente italcímke gyűjteménye (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Körmendi Lajos Író tábor (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Oláh Sándor írói hagyaték (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Nádirigó Népdalkör (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Házi kápolna (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Református Templom (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Megbékélés Háza és parkja (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Ügyes Kezek Kiállítás (41/2016.(II.15.) önkormányzati határozat),
- Nagykun Vers- és Prózamondó Verseny (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Dr. Kenyeresné Zagyva Ágnes festészete, munkássága (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Györfi Lajos szobrai (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Alkotókezek Kézimunka Szakkör (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Berekfürdő madárvilága és egyéb természeti értékei (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Ferdinánd sütemény (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Bényei Gábor rádiógyűjteménye (342/2016.(XII.16.) önkormányzati határozat),
- Körmendi Lajos kulturális tevékenységének hatása Berekfürdőre (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- a Berekfürdői Hagyományörző Néptáncsoport által képviselt kulturális értékek (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Berekfürdői Nagykun Művésztelep (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Szent László Római Katolikus Egyház épülete és története (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Sebők Margit Galéria (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- a Bereki Irodalmi Társaság által képviselt kulturális értékek (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Bereki Forrás és Illa Berek helyi lap (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Kézműves Tábor (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- Berekfürdő története (300/2017.(XII.12.) önkormányzati határozat),
- A testvériség ereje (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- A szovjet repülőter titkai múzeum (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- Csillagászati Hét Berekfürdőn (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- Berekfürdő Tepertő és Pörccsfesztivál (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- A karcagi "kacagó" kenyér (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- A berekfürdői temetőkapu (380/2018.(XII.11.) önkormányzati határozat),
- Juhászbot (Juhászkampó) (43/2022.(II.15.) önkormányzati határozat),

BEREKFÜRDŐ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

5309 Berekfürdő, Berek tér 15.

Tel/Fax: 59/519-002, www.berekfurdo.hu

- „Bihari György írói munkássága” (55/2022.(III.17.) önkormányzati határozat).

Kérjük a tisztelt Képviselő-testületet az előterjesztés megtárgyalására és az alábbi határozati javaslat elfogadására.

Határozati javaslat:

 /2024.(. .) önkormányzati határozat

nemzeti értékeknek a települési értéktárba történő felvételéről.

Berekfürdő Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a Települési Értéktár Bizottság kezdeményezésére a települési értéktárba felveszi az alábbi értéket:

„Berekfürdői Redemptios Emlékpark”

Erről értesülnek:

- 1) Települési Értéktár Bizottság**
- 2) Molnár János polgármester**
- 3) Képviselő-testület tagjai**
- 4) Potornainé Szűcs Katalin aljegyző**
- 5) Kunmadarasi Közös Önkormányzati Hivatal Berekfürdői Kirendeltsége**

Berekfürdő, 2024. július 25.

Előterjesztést készítette:

Potornainé Szűcs Katalin aljegyző

Előterjesztést jóváhagyta:

Molnár János polgármester

Javaslat a
„Berekfürdői Redemptios Emlékpark”
települési/tájegységi/ágazati²
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
.....Sinka..István..... (név)
..... (aláírás)
....Berekfürdő...2024..05.17.... (település, dátum)
(P. H.)

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Berekfürdői Települési Értéktár tagjai.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Sinka István

Levelezési cím: 5309 Berekfürdő Búzavirág u 2.

Telefonszám: 30/ 903-7345

E-mail cím: szallasrendeles@fecske.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Berekfürdői Redemptios Emlékpark.

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☒ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

A szakterületi besorolás indokolása:

Újonnan épített létesítményként megfelel a kategória előírásának.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:⁴
- ☒ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Berekfürdő közigazgatási területe (IV. Béla király út).

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

☒ települési

☐ tájegységi

☐ ágazati

amely értéktár neve: Berekfürdői Települési Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A 2024 évi redemptios megemlékezés tervezésekor vetődött fel nagykunsági emlékparkok létesítése. Berekfürdő is csatlakozott a kezdeményezéshez, melyet Györfi Lajos

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

⁴ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

szobrászművész, községünk regnáló nagykun kapitánya és a Berekfürdő Községi Önkormányzat indított el. A településen található gazdasági szervezetek segítségével megvalósult létesítmény 2024 április 27-én kerül felavatásra. Az emlékünnepségek történeti háttérét Dr. Bartha Júlia néprajzkutató megnyitó beszédében ismertette (melléklet). Az eseményt színesítette Csíkos Sándornak –korábbi, berekfürdői nagykun kapitánynak-, a Nemzet Színészének szavatai.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Az újonnan épített park településünk szebbé tételét, gazdagítását szolgálja, megtekintése kellemes élmény nyújt a község lakosainak és az ide látogató fürdővendégeknek.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Új létesítményről lévén szó korábbi információk nem állnak rendelkezésre. Újságcikkek, helyi híradások, a park díszítőelmeinek fotói, valamint a Mária Terézia királynő által kiadott és a Redemptioról szóló –az ünnepségek elindításának alapjául szolgáló– kiváltságlevél másolata szolgál bizonyítékként.

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

Mellékletek:

- Polgármesteri, ill. szakemberek által készített –az elem felvételét javasoló- ajánlások.
 - Megnyitó beszéd másolata.
 - Fényképek, redemptios oklevélmásolat.
5. Lemondó nyilatkozat: Alulírottak hozzájárulunk ahhoz, hogy az elkészített jelölést a Berekfürdő Községi Önkormányzat általi elfogadás után bárki saját elképzelése szerint szabadon felhasználhatja.

A Települési Értéktár tagjai:

Körmendine Baksán Mária

Oláh Piroska

Sinka István

Dr. Bartha Júlia: A *redempció*ról a Redemptio emlékpark megnyitóján
Berekfürdő, 2024. április 27.

Az egykori Jászkun Kerület lakói méltán büszkék a 18. század talán legnagyobb történelmi jelentőségű eseményére, az 1745. május 6-án kihirdetett *redemptió*ra, a megváltkozásra, amikor is térség visszanyerte korábbi jogállását. Ezzel megindult a parasztpolgári fejlődés útján, mely máig meghatározza az egykori jászkunsági városok arculatát, lakóinak öntudatát. Néhány gondolat erejéig tekintsünk vissza a 13. századig, amikor is a török (kipcsak-török) eredetű kunokat és az alán (iráni) eredetű jászokat IV. Béla királyunk betelepítette.

Mindkét népcsoport kiváltságokat, területi autonómiát és hozzá személyes szabadságot kapott, de ez a kollektív nemességnek számító kiváltságos jogállás csak a történelmi Jászkunság területi határain belül volt érvényes. Nagyon fontos ezt hangsúlyozni, mert ez az egyik fundamentuma annak a sajátos történelmi tudatnak, ami a ma itt élőket is jellemzi.

Kiváltságaikért cserében, katonai szolgálattal tartoztak a mindenkori magyar királynak, és közvetlenül a nádor irányítása alatt álltak, csak neki tartoztak elszámolással. A 16. században a jászok és kunok területének nagy része török uralom alá került, a korábbi kun autonómia megszűnt, a már korábban elindult pusztásodás olyan jelentős lett, hogy a 17. század végi, (1699) Penz-féle kamarai összeírás a meglévő helységeken is alig talált lakosokat. A jászok tömbje, Jászberény központtal viszonylag épségben vészelte át a hódoltság idejét. Az idők során kialakult három kerületből 1696 után vált egységes adózó és igazgatási terület, Jászkun Kerület néven.

A török uralom végén és a karlócai békét követően a Jászkun Kerületet, mint fegyverjogon szerzett területet 1702-ben 500 ezer Rénes Forintért I. Lipót király eladta a Német Lovagrendnek. Ezzel a szabad jászkunok földesúri függés alá kerültek. Mit sem változtatott a lényegen az, hogy 1731-ben a Lovagrendet felváltotta a Pesti Invalidus Ház.

A jászkunok azonban sohasem törődtek bele az ősi jogon kijárt kiváltságok elvesztésébe. Hamarosan megindult a harc azok visszaszerzéséért. Ügyüket támogatta Pálffy János nádor is. *A közös összefogás és áldozatvállalás eredményeként 1745. május 6-án Mária Terézia királynő engedélyezte a Jászkun Kerület földjének és szabadságainak visszaváltását – a jászkun redemptiót.*

A kiváltságos diploma azonban súlyos feltételeket szabott: vissza kellett fizetni a hajdani eladási árat, 500 ezer Rénes Forintot és a közben tett földesúri beruházásokért 70 ezer Rénes Ft-ot. Ezen felül huszonöt jászkun településnek 1000 katona egyszeri kiállítását, felszerelését, nemesi felkelés esetén további 1000 katona állítását kellett vállalnia. Vállalták továbbá, hogy fizetik a nádor évi 3000 aranynak megfelelő tiszteletdíját. Mindezekon felül jött az állami hadiadó, a rendszeres katonaállítás és beszállásolás terhe és az elnyert önkormányzat költsége. Óriási súllyal nehezedett a jászkun társadalomra, de cserében visszanyerték hajdani szabadságukat. A redemptió után a Jászkun Kerület az ország önálló törvényhatóságává lett, települései kiváltságos helyek, lakói valamennyien személyes szabadságot kaptak, megszűnt a földesúri alávetettség, a Jászkun Kerület földje a magukat megváltó redemptusok kezébe és gazdálkodása alá került.

Legfőbb bírāja továbbra is a nádor maradt, akinek a személyét a kerület élén és közgyűlésében az általa kinevezett főkapitány helyettesítette. Az egyes kerületek kapitányait - Jász- Nagykun- Kiskun - és előljáróit azonban már választották. A redemptió gyakorlati megvalósítását a helyi önkormányzatok irányították. A földmegváltás kötelezettségeinek mindenki nem tudott egyformán eleget tenni, ezért a szabadság elsősorban azokat illette meg, akik a megváltáshoz és a hadkötelezettséghez meghatározott összeggel hozzájárultak. A hozzájárulás mértékét a városok *Liber Fundija* (földkönyve) tartalmazza. A gyakorlatban ez az jelentette, hogy az elnyerhető jogok alapvető meghatározójává a földtulajdon lett, a jogot gyakorlók, egyszersmind a települések meghatározó családjai a választók és választhatók, a *redemptusok* voltak. Évi három hónapig gyakorolhatták a bormérés és a vadászat jogát, vásár- és piactaksát nem fizettek és mentesek voltak a rév és a vám fizetésétől is. A szilárd tulajdonjogi viszonyokon létrejött a jászkun társadalom területi autonómiája, amit közösségi és egyéni önrendelkezés tartott fent és általa megindulhatott a térség parasztpolgári fejlődése. A jászkun redemptio közelgő évfordulójára emlékezve tisztelegjünk eleink bölcsessége és áldozatvállalása előtt. Ki-ki erejéhez, tehetségéhez képest jobbítsa települése életét.

A jászkunok köszöntésével köszönöm meg figyelmüket:

„Istennek dicsőség, Boldog Asszonynak tisztesség, kunoknak, jászoknak örök békesség”

Ajánlás

a berekfürdői Redemptio emlékpark Jász-Nagykun-Szolnok Várvegye értéktárába való felvételéhez

Tisztelt Értéktár Bizottság!

Berekfürdő regnáló kunkapitánya, Győrfi Lajos elismert szobrászművész javaslatára a település 2024. április 27-én Berekfürdőn, a település bejáratánál az 1745. évi jászkun megváltás és autonómia emlékére emlékparkot, szoborparkot létesített. A park az egykori történelmi Hármaskerület összefogását hirdeti, s ennek szellemében a felállított műtárgyak is -a Kiskunságból a kiskun életfa, a Nagykunságból Kun bálvány és a Jászságból jász emlékoszlop és a park közepén a Redemptio nagykunsági zászlajának rekonstrukcióját tartó emlékkő – a kun- és jászkapitányok adományából lett elhelyezve. Szép ünnepség keretében a megye elöljárói avatták, az emlékbeszédet magam mondtam.

Példás összefogás ez ma is, ennek okán is javaslom, hogy kerüljön be nemcsak a helyi értéktárba, de Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Értéktárában is helye van, mert olyan szellemiséget képvisel, ami követendő mai világunkban is.

Karc, 2024. május 13.

Tisztelettel:

Dr. Bartha Júlia

turkológus, etnográfus

a Magyar Tudományos Akadémia és

a Magyar Művészeti Akadémia

köztestületének tagja

M Á R I A
T E R É Z I A
K I R Á L Y N Ő
K I V Á L T S Á G L E V E L E
A J Á S Z O K É S
K U N O K
R É S Z É R E
(R E D E M P T I O)
- 1 7 4 5 -

Kun bálvány

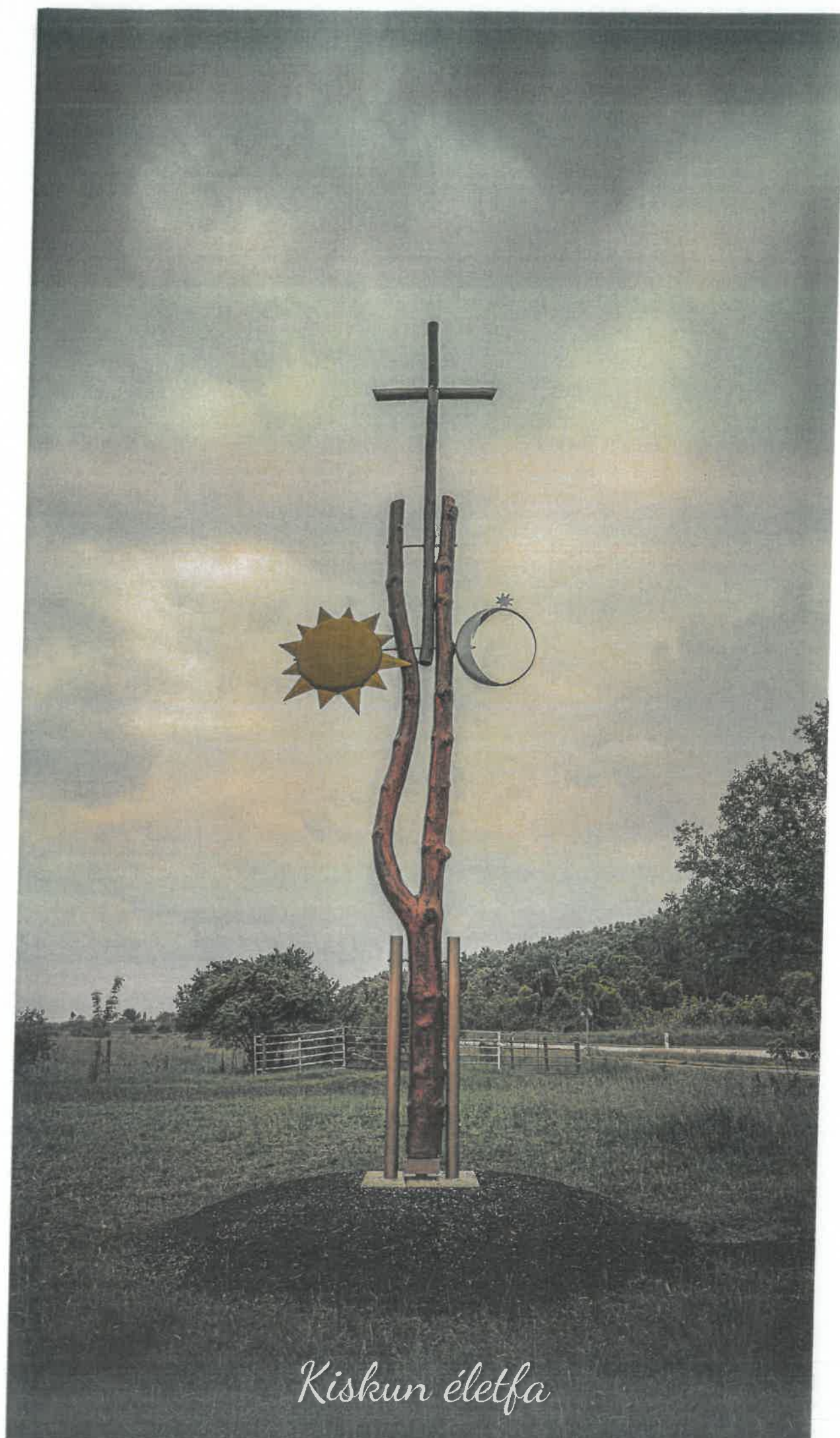

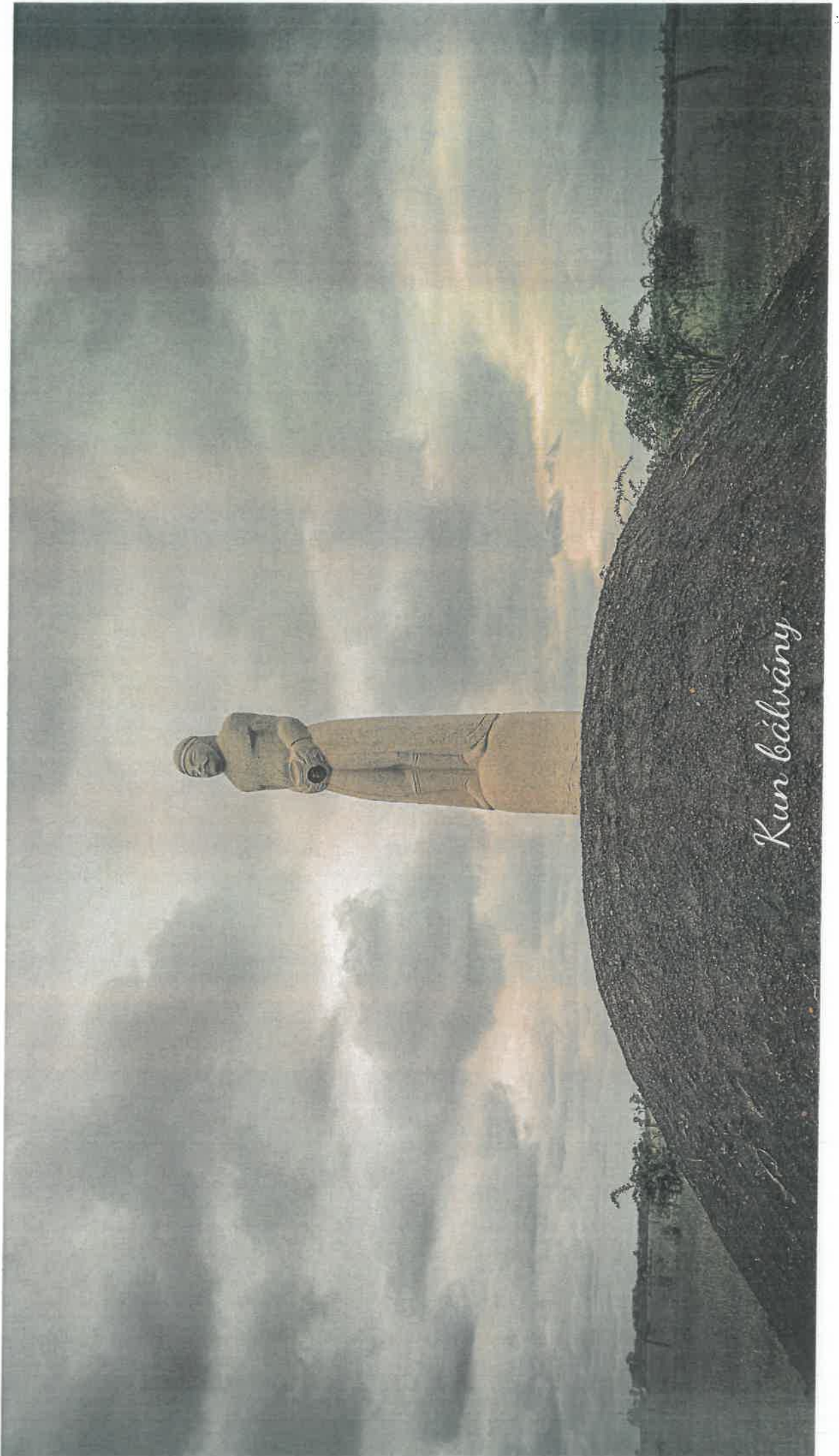
Jász emlékoszlop

Kun kapu

Kiskun életfa

Kun bálvány